

37

Zjednoczenie Polski przez Władysława Łokietka w XV w.

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XII. Polska w XIV–XV w.

Uczeń:

- 1) opisuje proces zjednoczeniowy i rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.;
- 4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej;
- 5) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 4) dokonuje bilansu panowania władców panujących w Polsce w XIV i XV w.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1308, 1311–1312, 1314, 1320, 1320–1321, 1327, 1331, 1333
- postacie: Władysława Łokietka, wójta Alberta, Jana Muskaty, Elżbiety Łokietkówny, Karola Roberta Andegaweńskiego, Giedymina, Jana Luksemburskiego, Jana XXII
- przyczyny i skutki rzezi Gdańska
- konsekwencje buntu wójta Alberta dla Krakowa
- okoliczności, w jakich doszło do zjednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka
- pozycję Polski na arenie międzynarodowej
- treść bulli papieża Jana XXII
- okoliczności koronacji Władysława Łokietka na króla Polski

ROZUMIE

- pojęcia: prawo składu, rzeź Gdańska, bunt wójta Alberta
- starania Władysława Łokietka o pozyskanie sojuszników w walce z Krzyżakami
- związek między ugruntowaniem władzy Łokietka w Małopolsce a dalszymi staraniami o przyłączenie dzielnic
- wpływ zdobycia przez Łokietka Wielkopolski na proces zjednoczeniowy ziem polskich

POTRAFI

- wymienić tendencje zjednoczeniowe ziem polskich w XIII–XIV w.
- scharakteryzować przebieg wojen polsko-krzyżackich za rządów Władysława Łokietka

- wskazać na mapie ziemie utracone na rzecz Krzyżaków w latach 1308–1332
- scharakteryzować spór Polski z Krzyżakami o Pomorze Gdańskie
- przedstawić przebieg i znaczenie bitwy pod Płowcami
- omówić przyczyny i skutki buntu Alberta
- wyjaśnić znaczenie koronacji Władysława Łokietka na króla Polski
- dostrzec związek między koronacją Władysława Łokietka a zakończeniem okresu rozbicia dzielnicowego
- scharakteryzować i wskazać na mapie zmiany terytorialne Polski za panowania Władysława Łokietka
- wskazać na mapie państwo Władysława Łokietka i niezależne księstwa piastowskie
- omówić sukcesy i porażki polityki Władysława Łokietka
- przedstawić znaczenie koronacji Władysława Łokietka dla zjednoczenia Polski

Materiał realizowany na pierwszej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat i główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

W ramach powtórzenia wiadomości z rozbicia dzielnicowego oraz prób zjednoczenia Polski na przełomie XIII i XIV w. pytamy uczniów:

- ▶ Kiedy doszło do rozbicia dzielnicowego?
- ▶ Kto podjął próby zjednoczenia Polski w XIII w.?

Wyjaśniamy, że Polskę zjednoczyć chciał także Władysław Łokietek, który władał ziemią brzesko-kujawską. Książę przystąpił do walki o wpływy w Małopolsce, ale musiał ustąpić na rzecz Wacława II. Opuścił Polskę, a schronienie znalazł na Węgrzech. Wrócił do kraju w 1304 r. i przystąpił do jednoczenia ziem Polski pod swoją władzę.

Uczniowie czytają drugi, trzeci i czwarty akapit podrozdziału *Początek panowania Władysława Łokietka* (s. 386–387), a następnie odpowiadają na pytania:

- ▶ Jakie ziemie zajął Władysław Łokietek w latach 1304–1306?
- ▶ W jaki sposób Łokietek umocnił swoją władzę w Krakowie?
- ▶ Czym było prawo składu?

Wyjaśniamy, że po objęciu władzy w Małopolsce Władysław Łokietek chciał przyłączyć kolejne ziemie. Uważał, że należy skupić się na Pomorzu Gdańskim. Prosimy uczniów, aby przeczytali podrozdział *Utrata Pomorza Gdańskiego* (s. 387). Pytamy:

- ▶ Co spowodowało utratę Pomorza Gdańskiego?
- ▶ W jaki sposób Krzyżacy zajęli tę ziemię?
- ▶ Dlaczego w 1309 r. Władysławowi Łokietkowi nie udało się odzyskać Pomorza Gdańskiego?

Informujemy, że książę nie zrezygnował z próby odzyskania Pomorza Gdańskiego. Rozpoczął zabiegi dyplomatyczne. Uczniowie czytają pierwszy akapit podrozdziału *Polska na arenie międzynarodowej* (s. 389) oraz podrozdział *Wojna z zakonem krzyżackim* (s. 390).

Rozdajemy karty pracy *Polska Władysława Łokietka*. ▶ Uczniowie wykonują w nich zadania 1 i 2, które po ich zakończeniu omawiamy na forum klasy.

Następnie prosimy uczniów, aby przeczytali dwa teksty źródłowe (m4 i m5, s. 390) oraz obejrzeni ilustrację przedstawiającą bitwę pod Płowcami (s. 390), a następnie wykonali polecenie 1 (s. 391).

Na podstawie mapy (m6, s. 391) uczniowie odpowiadają na pytanie:

- › Jakie ziemie utracił Władysław Łokietek na rzecz Krzyżaków?

Wyjaśniamy uczniom, że nie tylko zakon krzyżacki był wrogiem państwa polskiego. Przeciwnikiem Władysława Łokietka był także król czeski Jan Luksemburski. Zadajemy pytanie:

- › Dlaczego król Czech rościł sobie pretensje do polskiego tronu?

Informujemy, że Jan Luksemburski uzyskał poparcie krakowskich mieszczan. W latach 1311–1312 zorganizowali oni bunt, który zyskał poparcie mieszczan niemieckich i biskupa krakowskiego Jana Muskaty.

Uczniowie czytają tekst źródłowy (m1, s. 388), a następnie odpowiadają na pytania:

- › Kto stał na czele buntu?
- › W jaki sposób Władysław Łokietek stłumił bunt?
- › Jak potraktował buntowników?

Dopowiadamy skutki buntu – zlikwidowanie urzędu wójta oraz utrata części przywilejów przez Kraków. Poza tym w księgach miejskich zaczęto używać łaciny.

Wyjaśniamy uczniom, że Władysław Łokietek nie był skonfliktowany ze wszystkimi sąsiadami. Znalazł kilku sojuszników. Uczniowie czytają drugi i trzeci akapit podrozdziału *Polska na arenie międzynarodowej* (s. 389).

Zadajemy pytania:

- › Jakie państwo było głównym sojusznikiem Polski?
- › Co wpłynęło na zacieśnienie kontaktów z Węgrami?

Wyjaśniamy, że Władysław Łokietek zaczął też jednoczyć inne ziemie. W 1314 r. zdobył władzę w Wielkopolsce. To sprawiło, że mógł poczynić kolejny krok na drodze do zdobycia korony. Zwrócił się do papieża z petycją o uznanie swoich praw do korony.

Prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m3, s. 389), a następnie odpowiedzieli na pytania:

- › Jakie zasługi Władysława Łokietka wymienił w bulli papież?
- › Kto jeszcze zgłaszał prawa do korony polskiej?
- › Jakie argumenty przedstawili posłowie, aby przekonać papieża do wyrażenia zgody na koronację Władysława Łokietka?
- › Jaką decyzję podjął papież?

Informujemy, że ostatecznie koronacja Władysława Łokietka na króla Polski odbyła się 20 stycznia 1320 r. w katedrze na Wawelu, lecz formalnie akt ten potwierdzał jedynie jego władzę nad Krakowem.

Zadajemy pytania:

- › Jakie było znaczenie koronacji dla Polski?
- › Jaką rolę odegrała koronacja w procesie zjednoczeniowym?

Na podstawie mapy (s. 391) uczniowie odpowiadają na pytania:

- › Jakie ziemie udało się zjednoczyć Władysławowi Łokietkowi?
- › Jakie księstwa piastowskie nadal były niezależne?
- › Jakie ziemie były zależne od Czech?

III. PODSUMOWANIE

Prosimy uczniów, aby na podstawie podrozdziału *Znaczenie panowania Władysława Łokietka* (s. 392) oraz wiedzy pozaźródłowej dokonali bilansu panowania Łokietka. W tym celu w kartach pracy wykonują zadanie 3. Po skończonej pracy jej efekty omawiamy razem z uczniami.

METODY KONTROLI

Uczniowie wykonują zadanie na stronie learningapps.org. ▶

PRACA DOMOWA

Czy w pełni popierasz politykę prowadzoną przez Władysława Łokietka? Uzasadnij odpowiedź.

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat (*Jak doszło do zjednoczenia Polski? – podsumowanie*) i cel lekcji (*Oceń drogę do zjednoczenia Polski*).

II. ROZWINIĘCIE

Rozdajemy karty pracy *Zjednoczenie Polski przez Władysława Łokietka*. ▶ Prosimy uczniów, aby wykonali zadanie 1. Po jego skończeniu efekty pracy omawiamy na forum klasy.

Zadajemy pytania:

- ▶ Ile lat trwało rozbięcie dzielnicowe?
- ▶ Czy rzeczywiście koronacja Władysława Łokietka zakończyła rozbięcie dzielnicowe, zwłaszcza jeśli spojrzysz się na sytuację Śląska, Pomorza czy Mazowsza?

Uczniowie w kartach pracy wykonują zadanie 2. Omawiamy je wspólnie. Zadajemy pytanie:

- ▶ Jak z tymi problemami poradził sobie Władysław Łokietek?

Następnie dzielimy klasę na kilkusobowe grupy i rozdajemy materiały do historii alternatywnej. ▶

III. PODSUMOWANIE

W ramach podsumowania uczniowie przedstawiają swoje odpowiedzi na pytania znajdujące się w materiałach do historii alternatywnej.

METODY KONTROLI

Oceńcie wizerunek Władysława Łokietka przedstawiony przez T-raperów znad Wisły. Wskażcie, które informacje mają charakter historyczny, a które są interpretacją autorów piosenki. ▶

PRACA DOMOWA

Dlaczego Władysławowi Łokietkowi udało się na trwale rozpocząć proces jednoczenia ziem Polski? Uzasadnij odpowiedź.